

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽELDYNŲ ĮSTATYMO NR. X-1241 2, 3, 10, 12, 13, 16, 20, 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-3555

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2019 m. birželio 12 d. sprendimo Nr. SV-S-1286 „Dėl teisės aktų projektų išvadų“ 1.8 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos želdynų įstatymo Nr. X-1241 2, 3, 10, 12, 13, 16, 20, 22 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-3555 (toliau – projektas), tačiau siūlyti Lietuvos Respublikos Seimui jį tobulinti atsižvelgiant į šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Projekto 1 straipsnio 1 dalimi Želdynų įstatymo (toliau – keičiamo įstatymo) 2 straipsnį siūloma papildyti sąvoka „brandus medis“, kurioje jis apibrėžimas kaip „kiekinę brandą (vertinant tūrio prieaugį) pasiekęs ir (ar) kitas brandos stadijas (rekreacinę, sanitarinę-higieninę, vandens apsaugos, techninę, gamtinę) atitinkantis medis“. Siūlytina pakeisti sąvokos „brandus medis“ apibrėžtį dėl šių priežasčių:

1.1. ne miškų ūkio paskirties žemėje augančių medžių priskyrimas sąvokos apibrėžtyje nurodytoms brandos grupėms (kiekinei, rekreacinei, sanitarinei-higieninei, vandens apsaugos, techninei, gamtinei) yra teisiškai nereglamentuotas;

1.2. pagrindinis medžio brandumą nusakantis kriterijus yra jo amžius (metai). Medžio brandos laikotarpiai priklauso nuo medžio rūšies, jo augimo vietos ir sąlygų, todėl net tos pačios rūšies medžiai vieną ar kitą brandos stadiją gali pasiekti skirtingu metu. Kitos sąvokos apibrėžtyje nurodytos medžio brandos (rekreacinė, sanitarinė-higieninė, vandens apsaugos, techninė, gamtinė) eina po kiekinės medžio brandos, todėl reikėtų, kad brandžiu medžiu reikėtų laikyti kiekinę brandą, kuriai apibūdinti projekte nėra nustatytų aiškių kriterijų, pasiekusį medį.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytas priežastis, siekiant teisinio reguliavimo aiškumo siūlytina sąvoką formuluoti taip: „Brandus medis – gamtinę brandą pasiekęs medis“.

Tokia sąvokos „brandus medis“ apibrėžtis grindžiama teisės aktuose miško medynams nustatytomis brandumo grupėmis. Miškotvarkos darbų vykdymo instrukcijos, patvirtintos Valstybinės miškų tarnybos direktoriaus 2010 m. sausio 14 d. įsakymu Nr. 11-10-V „Dėl Miškotvarkos darbų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“, 1 priede išskirtos šios miško medynų brandumo grupės: jaunuolynai, pusamžiai, bręstantys, brandūs ir perbrendę medynai. Pažymėtina, kad skirtingų medžių rūšių branda yra skirtinga pagal miškų grupes. Želdinių apsaugos ir naudojimo teisinio reguliavimo požiūriu artimiausia ne miškų ūkio paskirties žemėje esantiems želdynams ir želdiniams laikytina miško žemėje II miškų grupei priskirta rekreacinių miškų, kuriems priklauso miško parkai, miestų miškai, valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miško

sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai, grupė. Šioje miškų grupėje augantys medynai (medžiai) laikomi brandžiais, kai jie pasiekia gamtinę brandą (pušis, maumedis, uosis, klevas, bukas, guoba nuo 171 metų; eglė nuo 121 metų; ąžuolas nuo 201 metų; beržas, juodalksnis, liepa nuo 91 metų; drebulė nuo 81; baltalksnis, gluosnis, blindė nuo 51 metų amžiaus).

Atsižvelgiant į tai, siekiant teisės normų suderinamumo, ne miškų ūkio paskirties žemėje augančius medžius brandžiais siūloma laikyti tokio paties amžiaus medžius, kaip ir miško žemėje II miškų grupės rekreaciniuose miškuose augančius medžius.

2. Projekto 2 straipsnio 1 dalyje siūloma papildyti keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punktą ir želdynų ir želdinių apsaugą ir tvarkymą organizuoti pagal vieną iš principų: „želdynuose ir želdiniuose saugoma biologinė įvairovė, nepažeistų, nepavojingų brandžių medžių gyvybingumas“.

Atkreipiame dėmesį, kad miestuose, miesteliuose, kitose urbanizuotose teritorijose yra nemažai pažeistų medžių, kurių stiebas yra su nedideliais mechaniniais pažeidimais, nedidelėmis drevėmis, drevėse matomu medienos suminkštėjimu, džiūstančiomis šakomis ar viršūne, tačiau šie želdiniai, tinkamai juos tvarkant ir prižiūrint, vis dar yra perspektyvūs. Siūlymas saugoti „nepažeistų“ medžių gyvybingumą užkirstų kelią saugoti ir tvarkyti pažeistus, tačiau pavojaus asmenims, jų turtui ar eismui nekeliančius medžius.

Atsižvelgiant į tai, siūlytina keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 1 punkte vietoj formuluotės „nepažeistų, nepavojingų brandžių medžių gyvybingumas“ įrašyti formuluotę „saugomi perspektyvūs želdiniai – dar nepasiekę gamtinės brandos ar ją pasiekę, tačiau esantys geros būklės, nekeliantys fizinio, ligų ar kenkėjų židinių susidarymo pavojaus aplinkai; kuo ilgiau palaikomas brandžių medžių gyvybingumas“.

3. Projekto 2 straipsnio 2 dalimi keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 7 punkte įrašytą formuluotę „želdynų ir želdinių pertvarkymo ir naujų kūrimo“ siūlytina suderinti su keičiamo įstatymo 2 straipsnyje apibrėžtomis sąvokomis „želdyno kūrimas“ ir „želdyno pertvarkymas“ ir iš dėstomo keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 7 punkto išbraukti žodžius „ir želdinių“.

Atkreipiame dėmesį, kad keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 7 punktas nustato, kad „įvertinama suinteresuotos visuomenės motyvuota nuomonė“, o projekte siūloma nustatyti, kad į visuomenės nuomonę būtų atsižvelgiama. Žinant tai, kad visuomenės nuomonių gali būti įvairių – viena kitai prieštaraujančių, neproporcingų ir pan., siūlytina tikslinti keičiamo įstatymo 3 straipsnio 3 dalies 7 punkto formuluotę, taip pat ir atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje apibrėžtą „suinteresuotos visuomenės“ sąvoką.

4. Projekto 3 straipsnio 1 dalimi siūloma keičiamo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 13 punkte numatyti, kad savivaldybės išduoda leidimus ne tik saugotinių medžių ir krūmų, bet ir brandžių medžių ir krūmų kirtimui ar kitokiam pašalinimui, genėjimui, persodinimui ar kitiems želdynų ir želdinių tvarkymo darbams (toliau – leidimas tvarkymo darbams). Šios nuostatos teisinio reguliavimo proporcingumą siūlytina įvertinti tokiais aspektais:

4.1. vadovaujantis Kriterijais, pagal kuriuos medžiai ir krūmai, augantys ne miškų ūkio paskirties žemėje, priskiriami saugotiniams, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 206 „Dėl Kriterijų, pagal kuriuos medžiai ir

krūmai, augantys ne miškų ūkio paskirties žemėje, priskiriami saugotiniams, patvirtinimo ir medžių ir krūmų priskyrimo saugotiniams“, dauguma rūšių medžių, atsižvelgiant į jų stiebų augimo tempą, dar gerokai iki jų brandos jau yra priskiriami saugotiniams želdiniams, todėl leidimas daugumos rūšių brandžių medžių tvarkymo darbams yra faktiškai privalomas vadovaujantis galiojančiu teisiniu reguliavimu. Projektu siūlomas pakeitimas dėl leidimo brandžių medžių tvarkymo darbams išdavimo faktiškai sukurtų naują reguliavimą tik dėl tokių medžių rūšių, kurių medžiai šiuo metu iš viso nepriskiriami saugotiniams, pavyzdžiui, tuopos, drebulės arba baltalksniai, t. y. tokių medžių, kurie yra trumpaamžiai, greito augimo, palyginti trapios medienos ir kitais požiūriais laikytini menkaverčiais, todėl nesaugotinais;

4.2. medžio ar krūmo brandos kriterijus yra jų amžius, t. y. metai. Tiksliai nustatyti medžio ar krūmo metus jį apžiūrint neįmanoma. Medžio ar krūmo amžiaus nustatymas – sudėtingas veiksmas, reikalaujantis specifinių žinių, specialaus prietaiso, fizinės jėgos, palyginti didelių laiko sąnaudų, o amžiaus nustatymo paklaida gali būti reikšminga sprendžiant leidimo tvarkymo darbams išdavimo ir šio proceso kontrolės klausimus, be to, tvarkymo darbais suinteresuotas asmuo pats negalėtų nustatyti, ar yra pareiga gauti leidimą tvarkymo darbams;

4.3. leidimo tvarkymo darbams išdavimas būtų privalomas net ir tais atvejais, kai atliekamas nereikšmingas nurodytų medžių ir krūmų genėjimas, pavyzdžiui, smulkių šakų, trukdančių praeiti žmonėms ar pravažiuoti transporto priemonėms, pašalinimas. Kadangi toks genėjimas nesukelia grėsmės saugotinų medžių ir krūmų būklei, siūlytina šios nuostatos netaikyti tiems genėjimo atvejams, kai genimos iki 5 cm skersmens (pjūvio vietoje) šakos, jei jos nėra medžio lajos skeletą formuojančios šakos – iš stiebo (pirmos eilės ašis) išaugusios pagrindinės (antros eilės ašis) šakos ir iš pagrindinių šakų išaugusios pirmos eilės šalutinės (trečios eilės ašis) šakos;“;

4.4. leidimo tvarkymo darbams išdavimas būtų privalomas, kai atliekami kiti želdynų ir želdinių tvarkymo darbai. Atsižvelgiant į keičiamo įstatymo 2 straipsnio 29 dalyje pateiktą sąvokos „želdyno tvarkymas“ apibrėžimą, kiti tvarkymo darbai apimtų iš esmės visus, net elementariausius želdyno augalijos reikiamos būklės palaikymo veiksmus, pavyzdžiui, nukritusių lapų surinkimą, sausų šakų nugenėjimą, augalų tręšimą, laistymą. Tokia plati apibrėžtis leistų interpretuoti, kad tokiems elementariams darbams taip pat būtų taikoma pareiga gauti leidimą tvarkymo darbams.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlytina projekto 3 straipsnio 1 dalimi keičiamo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 13 punktą išdėstyti taip:

„13) išduoda leidimus saugotinų medžių ir krūmų kirtimui ar kitokiam pašalinimui, persodinimui, genėjimui, išskyrus atvejus, kai genimos iki 5 cm skersmens (pjūvio vietoje) šakos, jei jos nėra medžio lajos skeletą formuojančios šakos – iš stiebo (pirmos eilės ašis) išaugusios pagrindinės (antros eilės ašis) šakos ir iš pagrindinių šakų išaugusios pirmos eilės šalutinės (trečios eilės ašis) šakos;“.

5. Projekto 3 straipsnio 2 dalimi dėstomo keičiamo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 14 punkto formuluotę „želdynų ir želdinių tvarkymo ar naujų želdynų kūrimo projektus“ siūlytina suderinti su keičiamo įstatymo 2 straipsnyje apibrėžta sąvoka „želdyno kūrimo ir (arba) tvarkymo projektas“.

Atkreipiame dėmesį, kad panaši nuostata, kurią nauju punktu siūloma papildyti ir išdėstyti projekto 3 straipsnio 2 dalyje dėstomo keičiamo įstatymo 10 straipsnio 1 dalies 14

punkte, yra jau įtvirtinta keičiamo įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 2 punkte. Siūlytina koreguoti minėtą galiojančią keičiamo įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatą, o ne pildyti keičiamą įstatymą nauju, iš esmės dubliuojančiu galiojančią teisinį reguliavimą, punktu.

6. Projekto 4 straipsniu keičiamo įstatymo 12 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „darbininkai“ siūlytina suderinti su Lietuvos Respublikos darbo kodekso 21 straipsnyje vartojama – sąvoka „darbuotojai“ (minėta sąvoka turėtų būti tikslinama ir keičiamo įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 4 punkte).

7. Siūlytina atsisakyti projekto 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse keičiamo įstatymo 20 straipsnio 1 ir 2 dalių pakeitimų, kuriuose numatoma nustatyti ne tik saugotinių, bet ir brandžių medžių ir krūmų, augančių ne miškų ūkio paskirties žemėje, kriterijus, pagal kuriuos medžiai ir krūmai būtų priskirti saugotiniams dėl šio nutarimo 4 punkte nurodytų priežasčių.

Vietoje projekto 7 straipsnyje siūlomų keisti keičiamo įstatymo 20 straipsnio 1 ir 2 dalių, siūlome projekto 7 straipsniu keičiamo įstatymo 20 straipsnį papildyti 7 dalimi ir ją išdėstyti taip:

„7. Istoriniai želdynai, registruoti Kultūros vertybių registre kaip pavieniai ar į kompleksus įeinantys kultūros paveldo objektai, saugomi ir tvarkomi taip, kad būtų išsaugotos jų vertingosios savybės.“

8. Projekto 5 straipsniu keičiamo įstatymo 13 straipsnį siūloma papildyti 4 dalimi, kurioje formuluojama pareiga valstybės institucijoms ir savivaldybėms užtikrinti, kad viešųjų želdynų ir želdinių tvarkymo, pertvarkymo ir priežiūros darbus atliktų ir jiems vadovautų tik keičiamo įstatymo 12 ir 13 straipsnio reikalavimus atitinkantys juridiniai ir fiziniai asmenys. Šios nuostatos teisinio reguliavimo proporcingumą siūlytina įvertinti tuo požiūriu, kad keičiamo įstatymo 12 ir 13 straipsniai iškelia reikalavimą juridiniams ir fiziniams asmenims įgyti ir įrodyti turint tinkamą kvalifikaciją minėtiems darbams atlikti, kurie be kita ko apima ir priežiūros darbus, kurie neapibrėžti keičiamame įstatyme, todėl gali būti skirtingai interpretuojama, kad specialios kvalifikacijos turi būti reikalaujama ir iš elementarią einamąją priežiūrą, pavyzdžiui, vejų šienavimą ar lapų surinkimą atliekančių darbuotojų. Siūlytina apibrėžti želdynų ir želdinių priežiūros darbus taip, kad jie apimtų tik reikšmingą įtaką želdynų ir želdinių būklei turinčius darbus, t. y. želdinių veisimą, medžių ir krūmų kirtimą, genėjimą, vejų ir gėlynų įrengimą, želdinių apsaugą nuo ligų ir kenkėjų. Siūlytina projekto 5 straipsniu keičiamo įstatymo 13 straipsnio 4 dalį išdėstyti taip:

„4. Valstybės institucijos ir savivaldybės privalo užtikrinti, kad viešųjų želdynų kūrimo ir pertvarkymo, želdinių veisimo, medžių ir krūmų kirtimo, genėjimo, vejų ir gėlynų įrengimo, želdinių apsaugos nuo ligų ir kenkėjų darbus atliktų ir jiems vadovautų tik šio įstatymo 12 ir 13 straipsnio reikalavimus atitinkantys juridiniai ir fiziniai asmenys.“

9. Atkreipiame dėmesį, kad projekto 6 straipsniu keičiamo įstatymo 16 straipsnio 2 punkto formuluotė, kurioje numatoma, kad valstybės ir savivaldybės institucijos „iš anksto informuoja visuomenę ir organizuoja viešas konsultacijas su bendruomenėmis ir su visuomenės atstovais, kai numatomi vykdyti želdynų tvarkymo, pertvarkymo <...> darbai“, prieštarauja keičiamo įstatymo 15 straipsnio 2 daliai, kurioje teigiama, kad „želdynų ir želdinių savininkai ir valdytojai turi teisę privačioje žemės valdoje esančius želdynus ir želdinius, kurie teisės aktais nėra priskirti saugotiniams, tvarkyti savo nuožiūra“. Taip pat

siūlytina įvertinti, ar nurodant, kad viešos konsultacijos vyks „su bendruomenėmis ir su visuomenės atstovais“ nesusiaurinamas subjektų ratas – ar pagal tokią formuluotę pavienis asmuo bus laikomas subjektu, su kuriuo taip pat reikės vykdyti viešas konsultacijas (ar jis jose galės dalyvauti). Atsižvelgiant į šiame punkte išdėstytus pasiūlymus ir į tai, kad keičiamo įstatymo 2 straipsnio 17 dalyje apibrėžta sąvoka „suinteresuota visuomenė“, siūlytina patikslinti projekto 6 straipsniu keičiamą įstatymo 16 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir jį išdėstyti taip:

„2) aplinkos ministro nustatyta tvarka, iš anksto informuoja visuomenę ir organizuoja viešas konsultacijas su suinteresuota visuomene, kai numatomi vykdyti želdynų tvarkymo, pertvarkymo, kūrimo, medžių ir krūmų kirtimo, persodinimo, kitokio naikinimo darbai, išskyrus 15 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytą atvejį, ar keičiama žemės sklypo, kuriame auga želdiniai, pagrindinė žemės naudojimo paskirtis ar žemės sklypo naudojimo būdas;“.

10. Atsižvelgiant į tai, kad projekte reglamentuojamos nuostatos susijusios ne tik su automobilių, bet ir geležinkelio keliais ir orlaivių skrydžiais, siūlytina tikslinti projekto 8 straipsnio 1 punktu keičiamo įstatymo 22 straipsnio 2 dalies nuostatų formuluotę ir ją išdėstyti taip:

„2. Želdynų ir želdinių tvarkymo metu turi būti išsaugoti esami gyvybingi perspektyvūs želdiniai. Draudžiama kirsti ar kitaip iš augimo vietos pašalinti ir intensyviai genėti (daugiau nei 30 proc. lajos) brandžius medžius jų vegetacijos laikotarpiu, išskyrus tuos atvejus, kai jie kelia pavojų gyventojams, jų turtui ir (ar) automobilių, geležinkelio kelių eismo ir skrydžių saugumui.“

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras

vykdanti
Administravimo departamento
direktoriaus funkcijas
2022
Teisės įstatymų skyrius
Reda Skirkevičiūtė

Vyriausioji specialistė
Danguolė Tunkevičienė